

Úvod do databázových systémů

6. cvičení

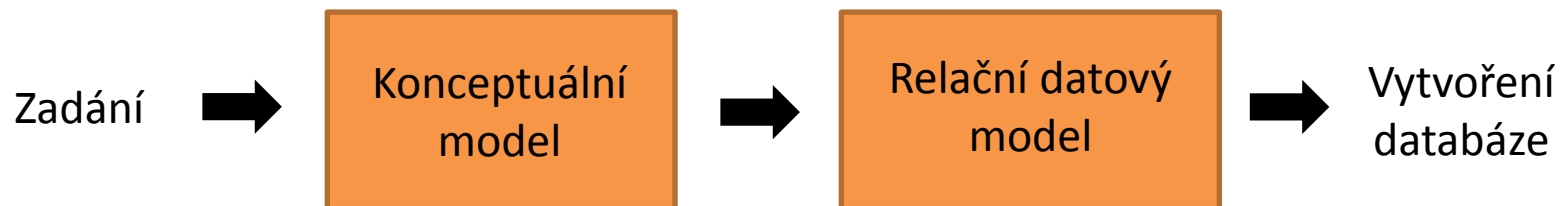
Ing. Petr Lukáš

petr.lukas@nativa.cz

Ostrava, 2012

Modelování databází [1]

- **Datový model** – množina konceptů, které mohou být použity pro popis struktury databáze
  - **Konceptuální model** – logický popis struktury databáze
  - **Databázové schéma** (např. relační datový model) – popis struktury databáze pro konkrétní databázový systém

Konceptuální modelování

entita

entitní typ

vztah

atribut*

hodnota atributu*

doména atributu*

klíč

integritní omezení

kardinalita vztahu

povinnost ve vztahu

slabý entitní typ

*viz. první cvičení

Entita, entitní typ

Konceptuální model

Entita – konkrétní objekt
reálného světa

např. Jan Novák narozen 1.1.1990

Entitní typ – popis množiny
entit se stejnými atributy.

Používáme lineární zápis.

*např. Osoba (rc, jmeno, prijmeni,
datum_narozeni)*

Relační datový model

Entita, entitní typ

Konceptuální model

Entita – konkrétní objekt reálného světa

např. Jan Novák narozen 1.1.1990

Entitní typ – popis množiny entit se stejnými atributy.

Používáme lineární zápis.

např. Osoba (rc, jmeno, prijmeni, datum_narozeni)

Relační datový model

Záznam – popisuje konkrétní výskyt objektu

Schéma relace – popisuje množinu záznamů se stejnými atributy

Klíč

Konceptuální model

Klíč – jeden nebo více atributů, které jednoznačně identifikují entitu v množině entit

Na úrovni konceptuálního modelu nepoužíváme cizí klíč, vše zaznamenávají vztahy (viz. dále)

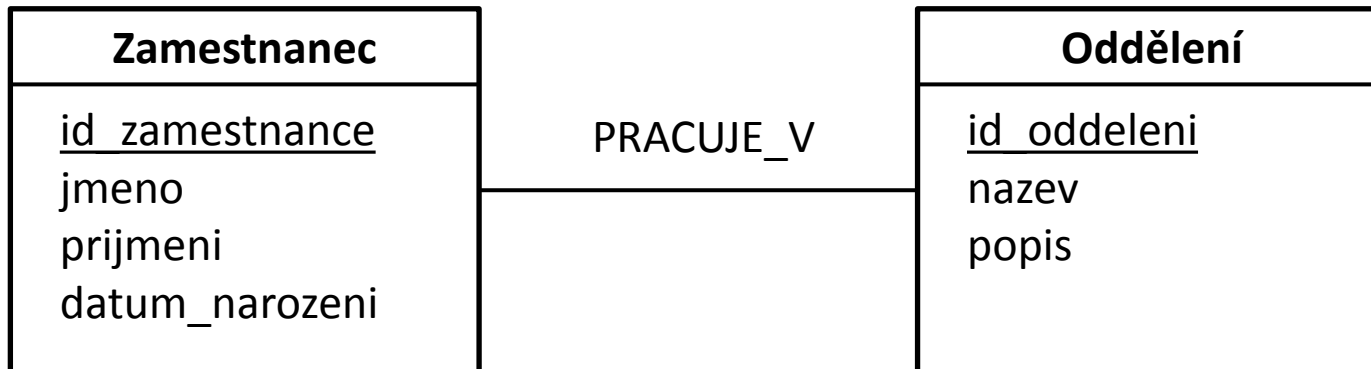
Relační datový model

Primární klíč – atribut nebo více atributů, jejichž hodnota nebo kombinace hodnot je pro každý záznam jedinečná

Cizí klíč – atribut odkazující se na primární klíč

Vztahy

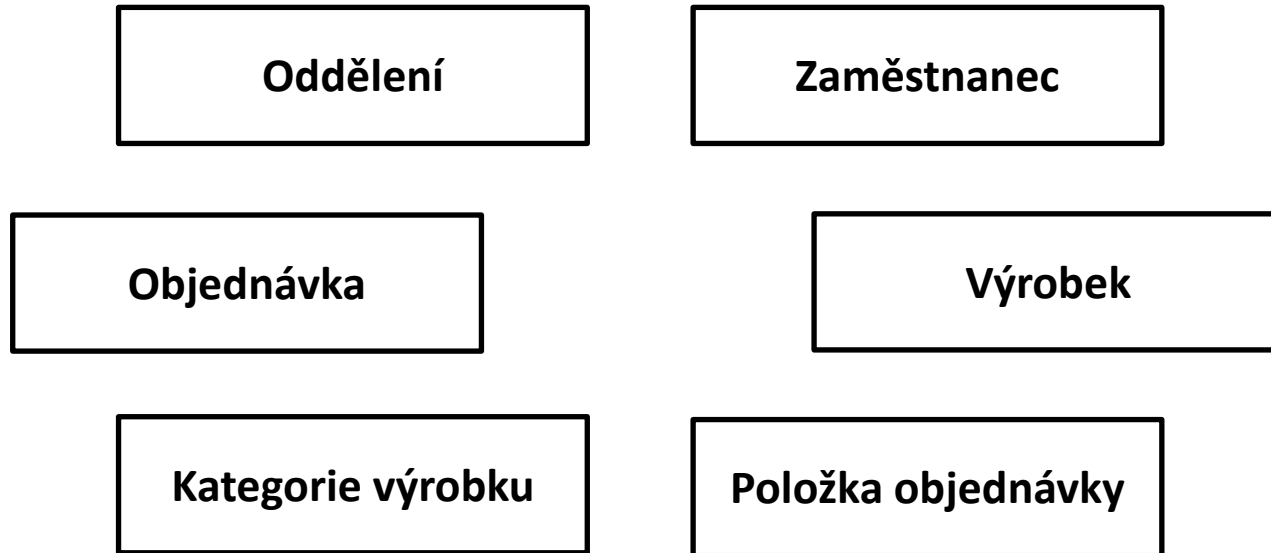
Vztah – popisuje fyzickou nebo konceptuální vazbu mezi entitami, resp. entitními typy

Lineární zápis vztahu:

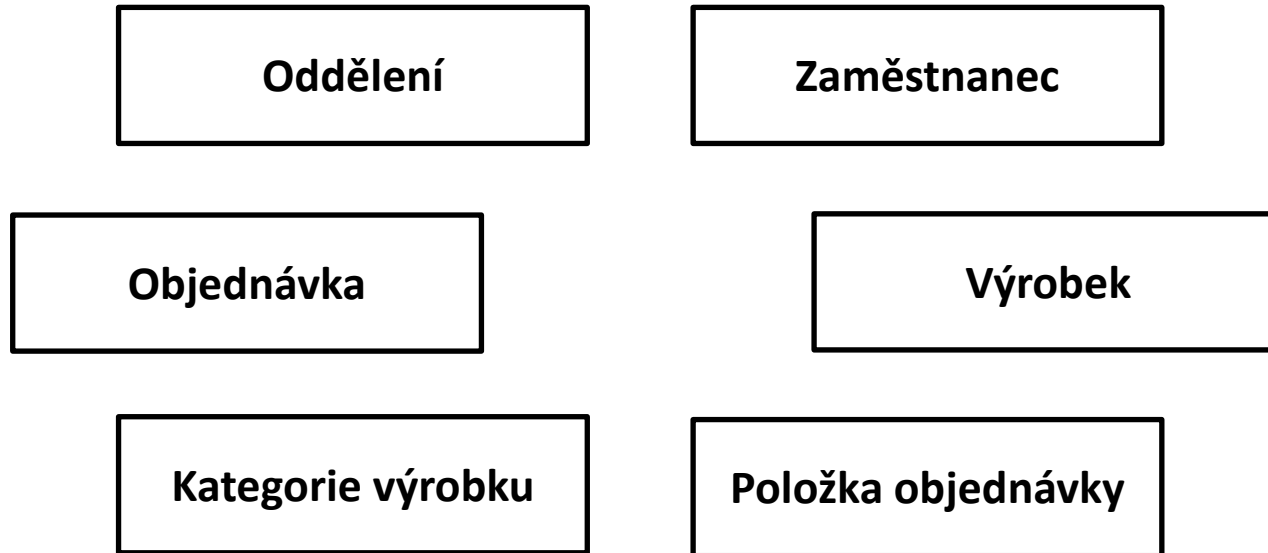
PRACUJE_V (Osoba, Firma)

Vztahy

Vztahy

PRACUJE_V (Zaměstnanec, Oddělení)

OBSAHUJE (Objednávka, Položka objednávky)

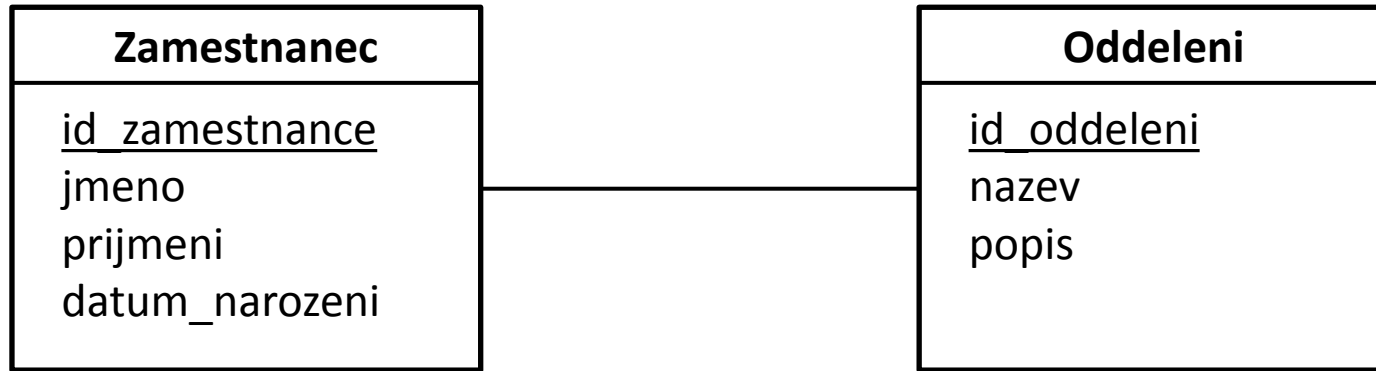
ZALOZIL (Zaměstnanec, Objednávka)

JE_V_KATEGORII (Výrobek, Kategorie výrobku)

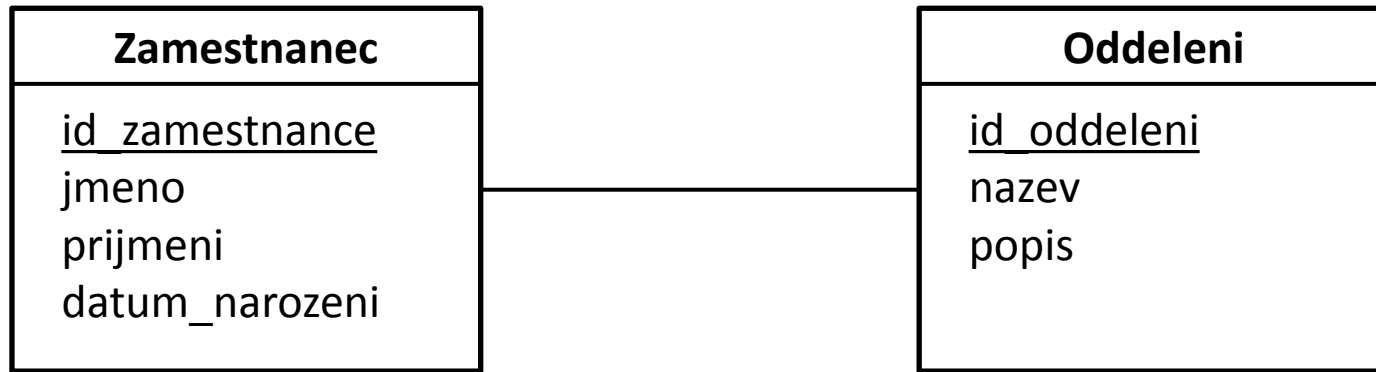
JE_NADRIZENYM (Zaměstnanec, Zaměstnanec)

JE_NA_POLOZCE (Výrobek, Položka objednávky)

Kardinalita vztahu

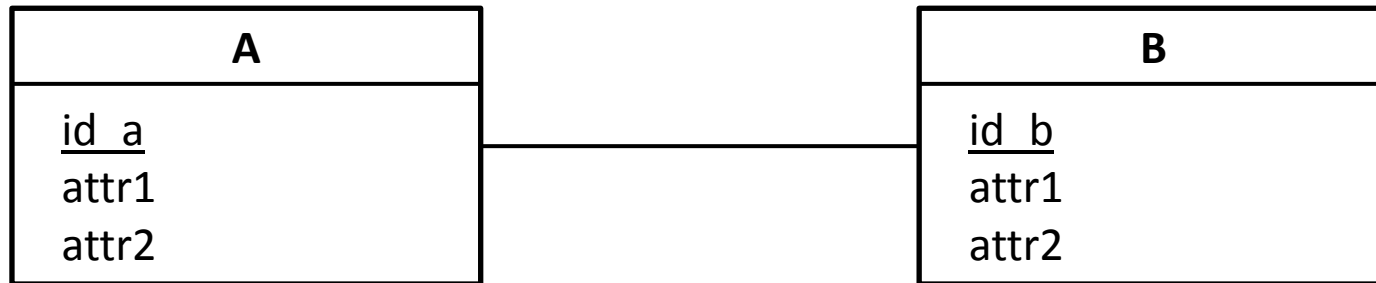

Kardinalita vztahu

- 1:1** Zaměstnanec může být vedoucím jednoho oddělení, oddělení má jednoho vedoucího.
- 1:N** Jedno oddělení má více zaměstnanců. Každý zaměstnanec pracuje v jednom oddělení.
- M:N** Jedno oddělení má více zaměstnanců, jeden zaměstnanec může pracovat ve více odděleních.

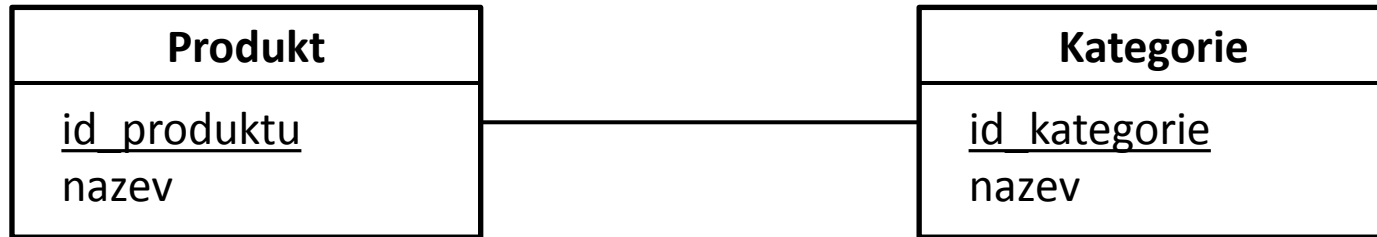
Kardinalita vztahu

1. Může být jedno konkrétní A ve vztahu s více konkrétními B?
2. Může být jedno konkrétní B ve vztahu s více konkrétními A?

	1 – NE	1 – ANO
2 – NE	1:1	1:N
2 – ANO	N:1	M:N

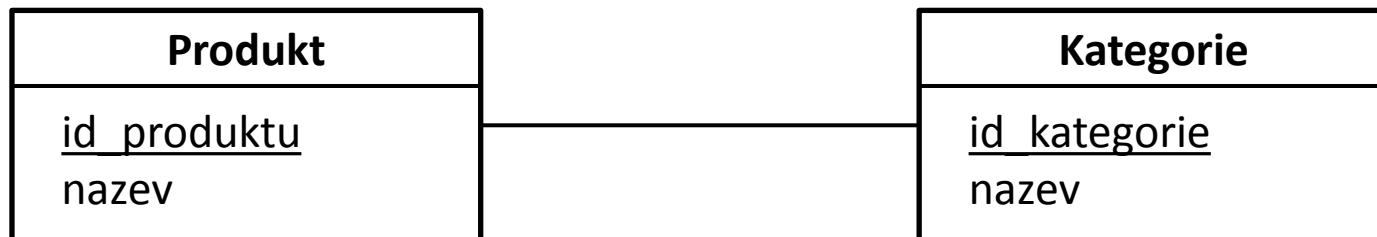
Kardinalita vztahu (př.)

Může být jeden produkt ve více kategoriích?

Může mít jedna kategorie více produktů?

Kardinalita vztahu (př.)

Může být jeden produkt ve více kategoriích?

Pravděpodobně **ne**, ale pokud neznáme přesnější specifikaci, nemáme jistotu.

Může mít jedna kategorie více produktů?

Nejspíše **ano**.

Kardinalita vztahu (př.)

Může být jeden produkt ve více kategoriích?

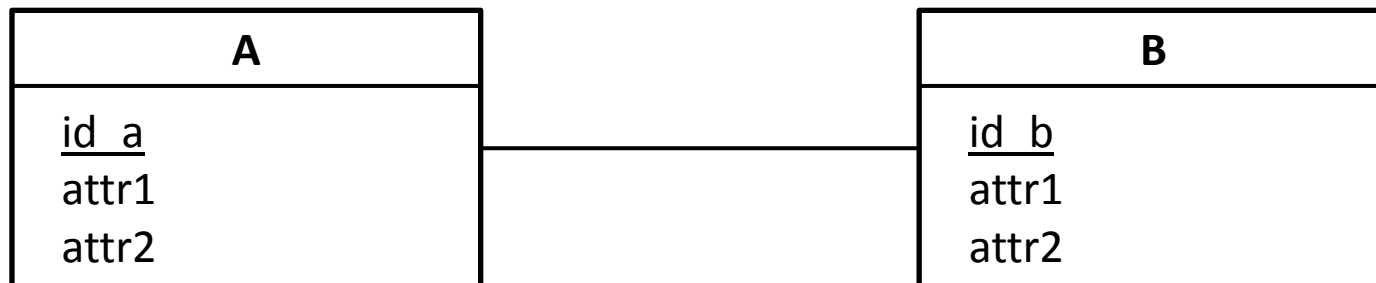
Pravděpodobně **ne**, ale pokud neznáme přesnější specifikaci, nemáme jistotu.

Může mít jedna kategorie více produktů?

Nejspíše **ano**.

Jedná se o vztah N:1

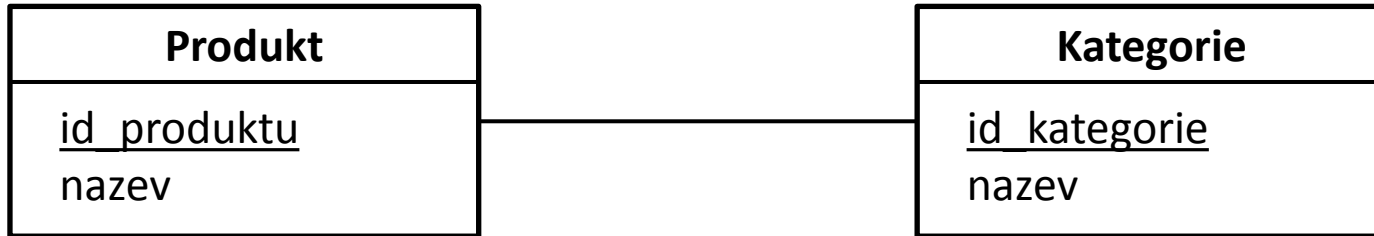
Povinnost ve vztahu

1. Musí být jedno konkrétní A ve vztahu s nějakým konkrétním B?
2. Musí být jedno konkrétní B ve vztahu s nějakým konkrétním A?

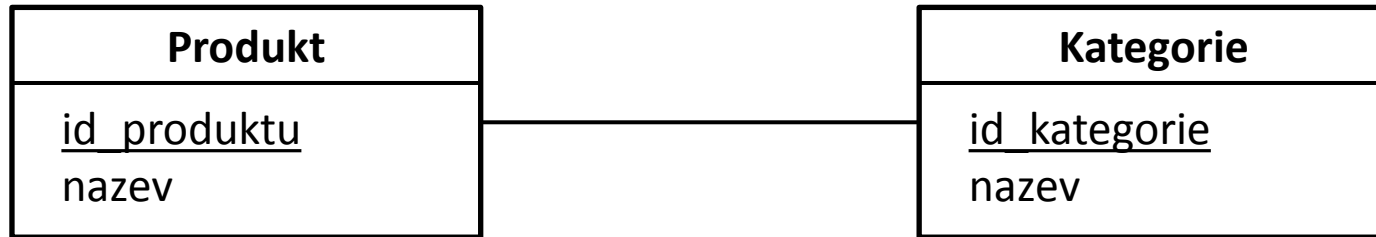
Povinnost ve vztahu (př.)

Musí být jeden produkt v nějaké kategorii?

Musí mít jedna kategorie nějaký produkt?

Povinnost ve vztahu (př.)

Musí být jeden produkt v nějaké kategorii?

Pokud nějaký produkt vyrábíme, pak by do nějaké kategorie měl spadat, takže **ano**.

Musí mít jedna kategorie nějaký produkt?

Můžeme vytvořit prázdnou kategorii, do které třeba časem nějaký produkt zařadíme, takže **ne**.

Integritní omezení

Integritní omezení – Různé doplňující podmínky, které jsou většinou kladeny na hodnoty atributů nebo na vztahy mezi entitami

např.:

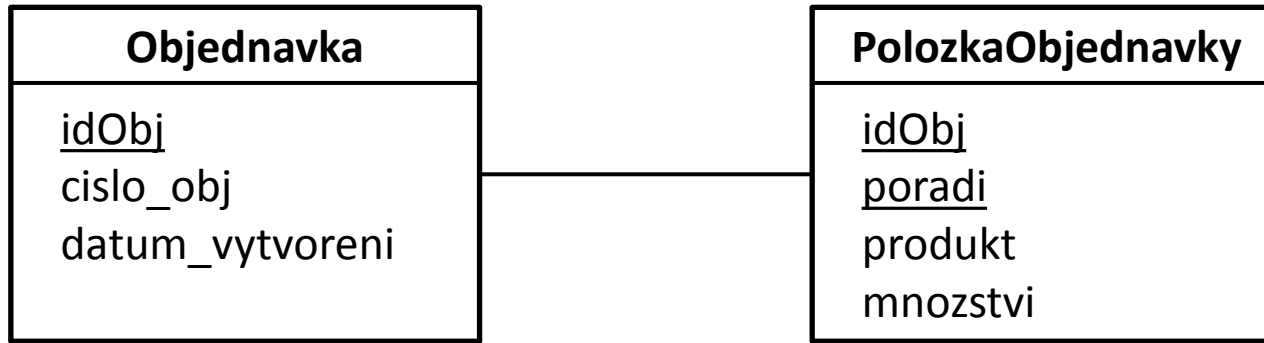
- *specifikace datového typu atributu*
- *specifikace formátu hodnoty atributu (PSČ musí mít 5 znaků)*
- *specifikace povinnosti ve vztahu*

Slabý entitní typ

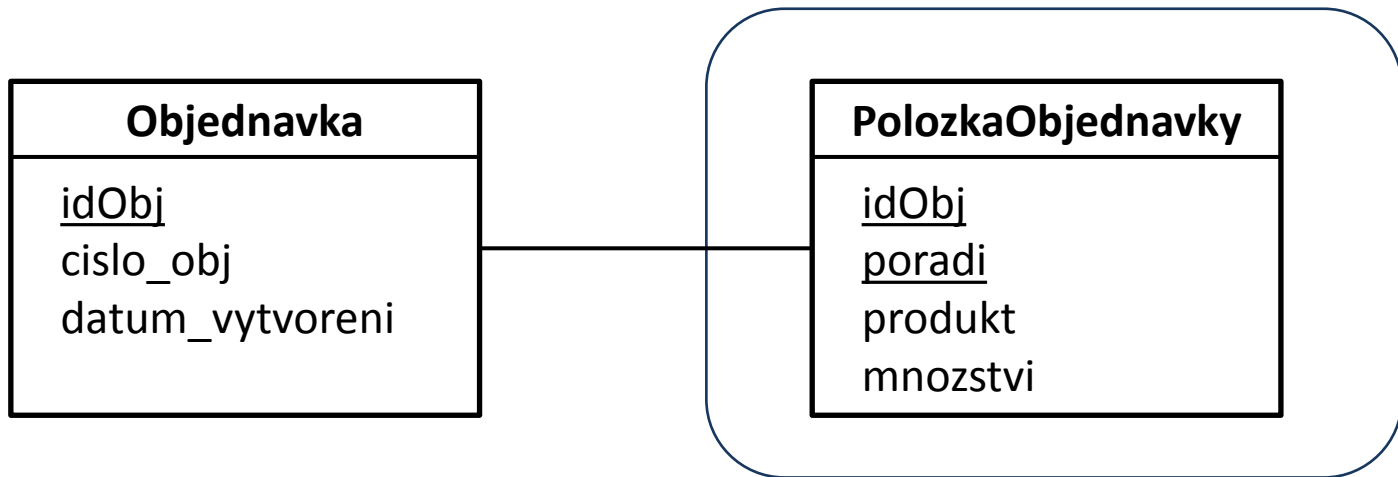
Některé entitní typy popisují objekty, jejichž samostatná existence nemá smysl

Slabé entitní typy jsou v relačním modelu převedeny na relace se složeným klíčem, kde některé z klíčových atributů jsou primárním klíčem v jiných relacích.

Slabý entitní typ

Slabý entitní typ

Položka objednávky nemá bez objednávky smysl
Klíč položky je složen z id objednávky a pořadí na objednávce

Shrnutí pojmů

entita – odpovídá záznamu

entitní typ – odpovídá schématu relace

vztah – fyzická nebo konceptuální vazba

klíč – jeden nebo více atributů jednoznačně identifikující entitu

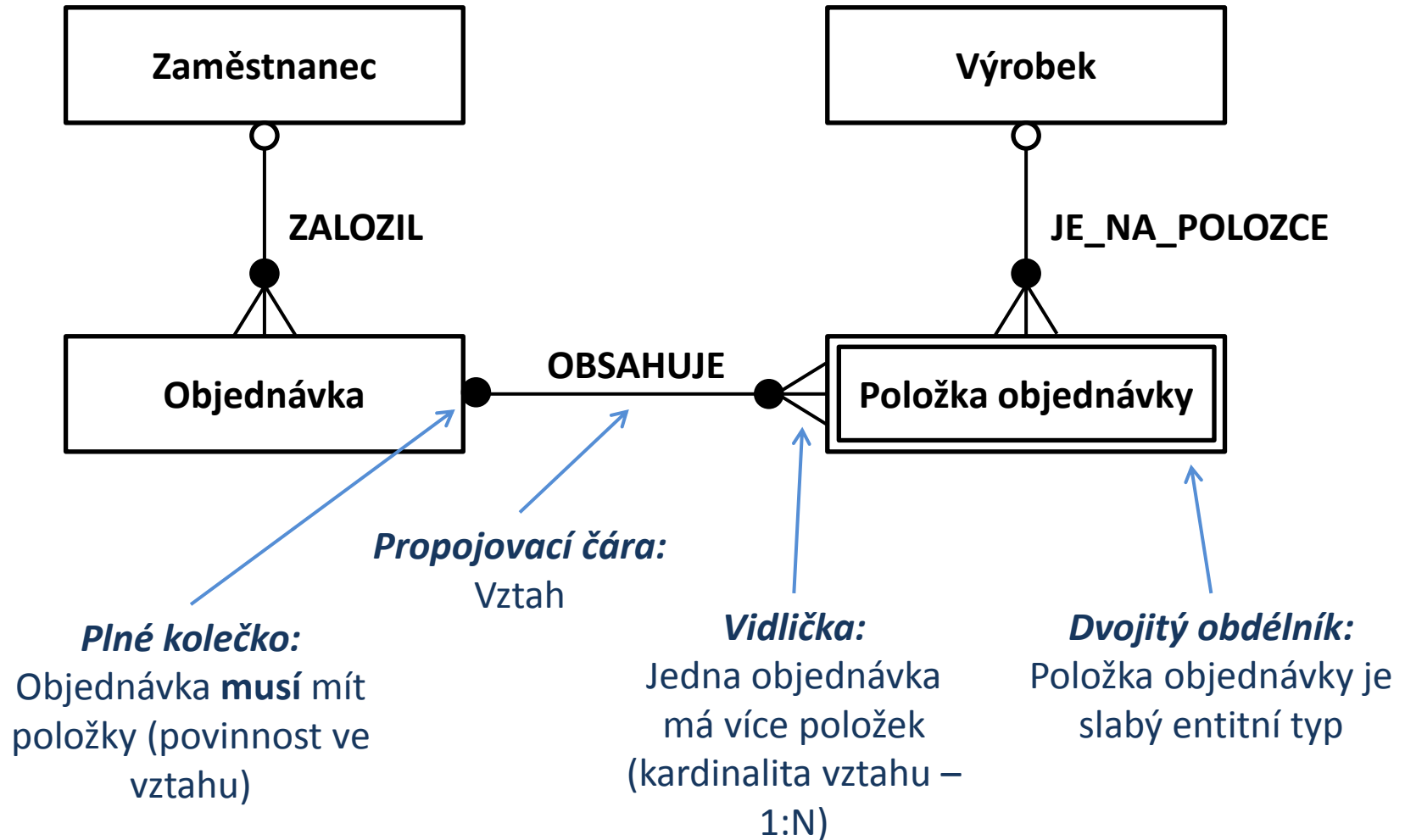
integritní omezení – různé podmínky kladené na atributy a vaby

kardinalita vztahu – 1:1, 1:N, M:N

povinnost ve vztahu

slabý entitní typ – množina entit, které nemohou existovat bez jiných nadřazených entit

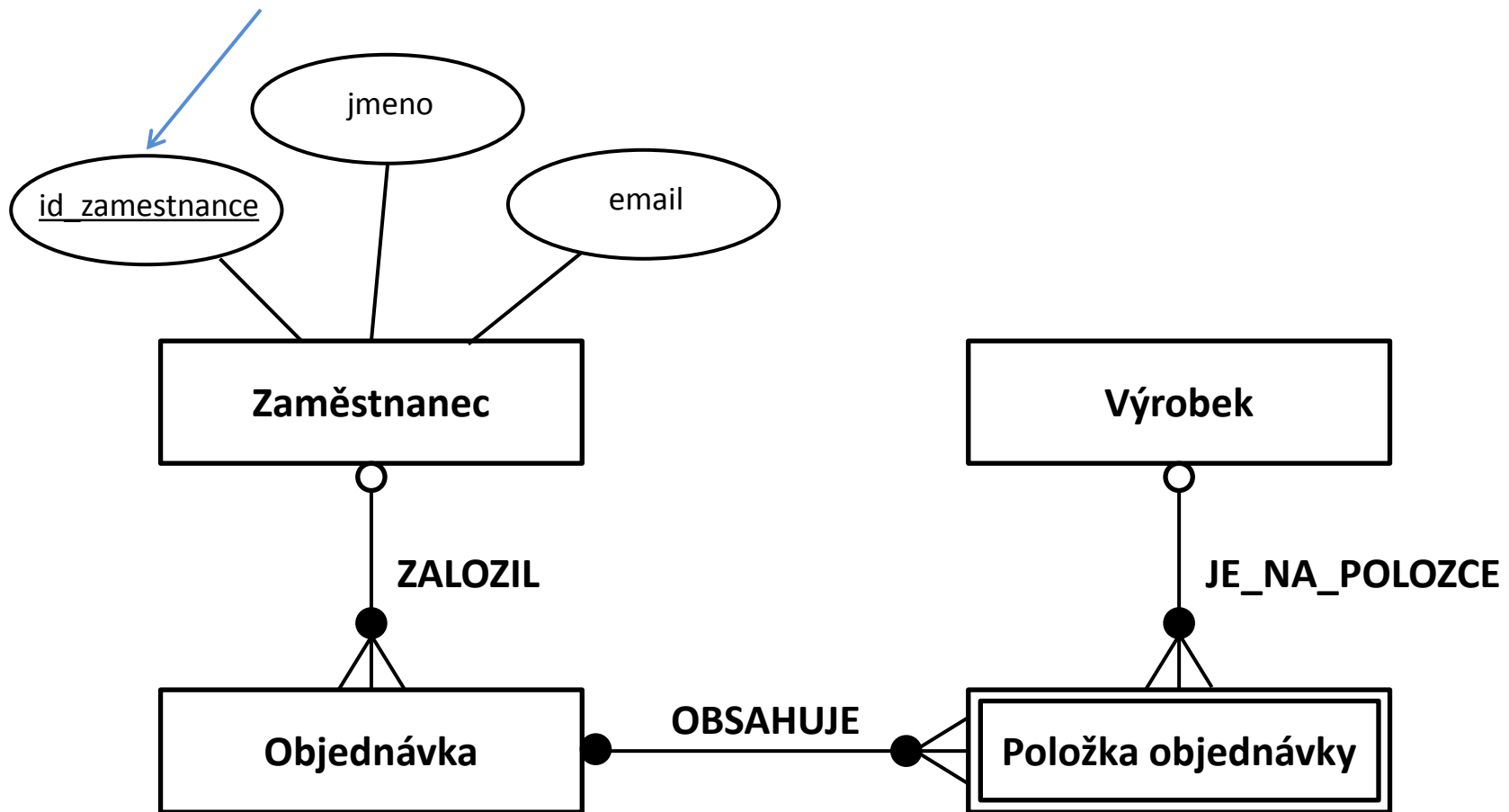
E-R Diagram

E-R Diagram (doplněn o atributy)

Podtržený atribut: klíč

Další vizualizace koncept. modelu

Jazyk UML (Unified Modeling Language)

Vizuální „programovací“ jazyk

Standard

Umožňuje např. přímé generování kódu

Další informace v kurzu Softwarové inženýrství

Účelem vizualizace (a později dokumentace) je především přehlednost

Nástroje pro tvorbu koncept. modelů

- Oracle SQL Developer Data Modeler
- Toad Data Modeler
- Microsoft Visio
- Tužka a papír 😊

Úvod do databázových systémů

www.dbedu.cs.vsb.cz

jméno: **student**

heslo: **tuodbedu**

Vpravo sloupec -> České kurzy -> UDBS -> Cvičení – Relaçní algebra

- *Toad Data Modeler*
- *Oracle SQL Developer Data Modeler*
- *Tužka a papír*

Reference

[1] Radim Bača, *Konceptuální model – Úvod do databázových systémů*, 2012